

Cuban Dream

Ταξιδεύοντας στην Κούβα τις ημέρες που ο Ομπάμα ανακοίνωσε τη χαλάρωση του εμπάργκο. Ένα ταξίδι στην καρδιά του «**κουβανικού ονείρου**», που μοιάζει με ένα ταξίδι στον χωροχρόνο. Η φωτογράφος Στεφάνια Μιζάρα δεν κατέγραψε τις συνήθεις καρτισοσταλικές εικόνες· αυτές δίνουν τη θέση τους σε απρόοιμες εικόνες καθημερινότητας ενός λαού που περιμένει αλλαγές αλλά συνεχίζει να πιστεύει στην επανάσταση.

Η Κούβα είναι ένα καλειδοσκοπικό» έλεγε ο ταξιδιωτικός οδηγός. «Βλέπεις ό,τι ακριβώς θέλεις να δεις! Άλλος πηγαίνει για τη μουσική, άλλος για το επαναστατικό προσκύνημα, για την αποικιακή αρχιτεκτονική, για τα αυτοκίνητα αντίκες, για τα πουρά, για το ρούμι, για τις πανέμορφες Κουβανές, για τις παραλίες, για τον Τσε ή για να καταλάβει γιατί έχουν οι Αμερικανοί τόσα χρόνια τα νεύρα τους με τον Κάστρο».

Οι αντιδράσεις των φίλων επίσης ποικίλλαν: από αυτούς που ζήλευαν ως αυτούς που η λέξη Κούβα αντιχούσε σαν επαναστατικό εμβλημα. Μια τρίτη κατηγορία αντιδρούσε επαναλαμβάνοντας κλινικά την επιχειρηματολογία της Δύσης και τα ανθρώπινα δικαιώματα που καταπατούνται επί δεκαετίες από το καθεστώς του Φιντέλ Κάστρο – λες και στον υπόλοιπο κόσμο δεν καταπατούνται ανθρώπινα δικαιώματα με τον έναν ή τον άλλον τρόπο.

Είναι βεβαίως αλήθεια ότι η Δημοκρατία της Κούβας ορίζεται και σήμερα ως «σοσιαλιστικό κράτος βασισμένο στις αρχές του Χοσέ Μαρτί και στις πολιτικές ιδέες του Μαρξ, του Ενγκελς και του Λένιν», όπου κανένα πολιτικό κόμμα δεν μπορεί να κατεβάσει υποψηφίους ή να διεξαγάγει εκλογική εκστρατεία. Είναι επίσης αλήθεια ότι, παρ' όλο που το κουβανικό Σύνταγμα αναφέρει στην ελευθερία του λόγου, τα δικαιώματα αυτά περιορίζονται από το περιβόητο άρθρο 62, σύμφωνα με το οποίο: «Κανένα από τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται για τους πολίτες δεν μπορεί να ασκηθεί εις βάρος της ύπαρξης και των στόχων του σοσιαλιστικού κράτους ή εις βάρος της απόφασης του κουβανικού λαού για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού. Παραβιάσεις αυτής της αρχής μπορούν να θεωρηθούν αδικήματα»...

Η Κούβα είναι πράγματι ένα καλειδοσκοπικό και σε όρους πολιτικής. Μπορείς να δεις ό,τι θέλεις να δεις. Και, εφόσον την κοιτάξεις με τα μάτια του πολίτη μιας σύγχρονης δυτικής δημοκρατίας, να δεις μια χώρα όπου ο λαός καταπιέζεται και ζει χωρίς βασικά αγαθά. Πόσο δίκαια όμως είναι αυτή η ματιά; Γιατί πρέπει να συγκρίνουμε την Κούβα με τις δημοκρατίες της Ευρώπης και όχι – όπως θα ήταν το πιο λογικό – με τις χώρες της γειτονιάς της; Να τη συγκρίνουμε δηλαδή με την Αϊτή, τη Δομινικανή Δημοκρατία ή ακόμη και με το Μεξικό, όπου για έναν νεφρό άνθρωποι θανατώνονται κατά δεκάδες;

«Όποιος και αν είναι ο λόγος, πρόκειται για μια κατάσταση που δεν δικαιολογείται» σημειώνει για τους δεκάδες «κρατούμενους

γνώμης» της Κούβας ο Ιγνάσιο Ραμονέ στο βιβλίο του «Εκατό ώρες με τον Φιντέλ» (εκδ. Πατάκη, 2007). Αλλά ο Ραμονέ, επί χρόνια διευθυντής της «Monde Diplomatique», ένα κατά τεκμήριο «δυτικό» μάτι, δηλαδή, συνεχίζει αμέσως μετά: «Όπως δεν δικαιολογείται και η θανατική ποινή που σήμερα έχει καταργηθεί στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες (με την εξιστομείωτη εξαίρεση των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας). Κανείς δημοκράτης δεν μπορεί να θεωρήσει φυσιολογική την ύπαρξη κρατούμενων γνώμης και τη διατήρησή της εσχάτης των ποινών».

«Αυτές οι επικριτικές εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας (για την Κούβα)», συνεχίζει ο Ιγνάσιο Ραμονέ, «δεν σημειώνουν περιπτώσεις σωματικών βασανιστηρίων στην Κούβα, "εξαφρατίσεων", πολιτικών δολοφονιών ή καταστολής διαδηλώσεων διά της βίας από τις κρατικές δυνάμεις. Ούτε έχει καταγραφεί λαϊκή εξέγερση εναντίον του καθεστώτος. (...) Ενώ σε ορισμένες κοινωνίες χώρες που θεωρούνται "δημοκρατικές" – Γουατεμάλα, Ονδούρα, Δομινικανή Δημοκρατία, ακόμη και στο Μεξικό, για να μη μιλήσουμε και για την Κολομβία – επικαλιστές, αντίπαλοι, δημοσιογράφοι, ιερείς, δήμαρχοι, ηγετικά στελέχη της κοινωνίας εξακολουθούν να δολοφονούνται αιματωρή, χωρίς αυτά τα συνήθη εγκλήματα να προκαλούν υπερβολική συγκίνηση στα διεθνή μέσα ενημέρωσης».

Και ο Ιγνάσιο Ραμονέ μέσα από το δικό του καλειδοσκοπικό είδε την Κούβα. Προφανώς γοητευμένος από την ακτινοβολία του Φιντέλ Κάστρο, του επαναστάτη, του ιδεολόγου, του ηγέτη Κάστρο. Ο οποίος, όμως, πλέον είναι απών. Από το καλοκαίρι του 2006 τη διακυβέρνηση έχει αναλάβει ο αδελφός του, Ραούλ, μια διαδοχή που επιστημοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2008. Και ήδη από τις αμέσως επόμενες εβδομάδες, τον Μάρτιο του 2008, ο Ραούλ Κάστρο έσπευσε να ανακοινώσει ότι αίρει ορισμένους από τους περιορισμούς που είχε επιβάλει ο αδελφός του στις ξενόφερτες πολυτέλειες. Ως αποτέλεσμα αυτού, χιλιάδες Κουβανοί έσπευσαν να αποκτήσουν για πρώτη φορά νόμιμα κινητά τηλέφωνα και άλλες ηλεκτρικές συσκευές. Άλλωστε ηλεκτρικό για να τις θέσουν σε λειτουργία υπάρχει πλέον – η αποστολή χιλιάδων κουβανών γιατρών στη Βενεζουέλα του «συντρόφου» Ούγκο Τσάβες σε αντάλλαγμα χιλιάδων βαρελιών πετρελαίου έχει λύσει σε σημαντικό βαθμό το ενεργειακό πρόβλημα που μύσισε την Κούβα τη δεκαετία του '90 και κατά το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας μας.

Οι σημερινοί Κουβανοί ελπίζουν σε περισσότερες ελευθερίες και σε μια ζωή με περισσότερα αγαθά. Αλλά παραμένουν ταυ-

τόχρονα ένας λαός με υψηλό εθνικό φρόνημα και αφοσίωση προς τα ιδανικά της κουβανικής επανάστασης, η οποία βασίζεται όχι τόσο στην αριστερή ιδεολογία αλλά σε έναν ασυνήθιστο εθνικισμό: η απαράμιλλη γοητεία του μπρα ντε φερ με μια υπερδύναμη χαρίζει και σε αυτούς με τη σειρά τους ένα ξεχωριστό καλειδοσκοπικό μέσα από το οποίο μπορούν να δουν τη ζωή τους. Σαφώς ζουν με ελλείψεις. Από το 1961 οι κυβερνήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών εφάρμοσαν ένα καταστροφικό εμπορικό εμπάργκο, το οποίο μάλιστα εντάθηκε επί Κλίντον τη δεκαετία του '90 και συντηρήθηκε υπό τις πιέσεις της πολιτικά παρεμβατικής κοινότητας των κουβανών εξόριστων στη Φλόριδα – οι προπαγανδιστικοί σταθμοί που εκπέμπουν από τη Φλόριδα αποτελούν τα μοναδικά, ίσως, ζωντανά δείγματα ψυχροπολεμικής ρητορείας στις μέρες μας.

Παρ' όλα αυτά, οι προσπάθειες των εξόριστων Κουβανών να γεννήσουν ένα αντι-καστρικό κίνημα δεν είχαν επιτυχία. Και όταν ο ίδιος ο Μπαράκ Ομπάμα προσηγγείλε πριν από λίγες ημέρες τη χαλάρωση του εμπάργκο προς την Αβάνα, πολλοί στην Κούβα το εξέλαβαν ως μια έμμεση αναγνώριση ότι η διεθνής απομόνωση της Κούβας δεν κατάφερε να οδηγήσει σε αλλαγή ή ακόμη και ανατροπή του καθεστώτος, όπως ήλπιζε η Ουάσινγκτον. Πολλοί Κουβανοί αλλά και δυτικοί πολιτικοί αναλυτές που ζουν στην Αβάνα εκτιμούν ότι το εμπάργκο κατέληξε να έχει το ακριβώς αντίθετο από το προσδοκώμενο από τους Αμερικανούς αποτέλεσμα: λειτούργησε κάθε φορά σαν πολιτική βαλβίδα ασφαλείας για την κυβέρνηση του Κάστρο· για όλα τα κακά φταίει το εμπάργκο των ΗΠΑ και όχι η αναποτελεσματικότητα και οι σημαντικές στέλειες του καθεστώτος!

Η καθημερινότητα των Κουβανών δεν είναι μίζερη, όπως θα την ήθελε η αμερικανική προπαγάνδα. Η φτώχεια είναι εμφανής, τα ράφια των καταστημάτων είναι συνήθως άδεια, το δελτίο τροφίμων είναι μια πραγματικότητα και παραμένει ανεκτό από την πλειονότητα των πολιτών, που δείχνουν να αναγνωρίζουν ότι η χώρα τους έχει κατακτήσει βασικά κοινωνικά αγαθά. Και που, παρ' όλα αυτά, δεν μοιάζουν να θέλουν να πάρουν θέση για τις πολιτικές εξελίξεις. Όπως μου είπε μια Κουβανή που είχε ζήσει στην Αμερική: «Στην Αμερική πεθαίνουν να μιλάνε για πολιτική, απαγορεύεται όμως να μιλάς για σεξ· εδώ όλοι μιλούν για σεξ αλλά κανείς για πολιτική». ●